

ється нашою свідомістю естетична, виділяється як та, що згодом може бути визнана супутньою» [1, с. 92]. Твір мистецтва, за В. Беньяміном, в епоху його технічної відтворюваності позбувся одиничності (оригінальності), тобто своєї культової підстави – «аури», й «ілюзія його автономності розвіялася назавжди». Але все сказане дає змогу зробити висновок, що фотографія отримала «сакральний» сенс у формі серії зображень, що мають як нарративні, так і ненаративні форми репрезентації. Фотографічні проекти, побудовані на конкретній темі, що враховують контекст (час і місце), просувають ідею серійності як основного документального принципу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беньямин В. Краткая история фотографии. Москва : Ad Marginem Press, 2017. 166 с.
2. Брунер Дж. Жизнь как нарратив. *Постнеклассическая психология. Социальный конструктивизм и нарративный подход*. 2005. № 1 (2). С. 9–29.
3. Бурдые П. Общедоступное искусство : опыт о социальном использовании фотографии / пер. с фр. Б.М. Скуратова. Москва : Праксис, 2014. 456 с.
4. Королёв Ю.Д. Съёмка фотоочерка. Из опыта работы фотокорреспондента. Москва : Искусство, 1959. 69 с.
5. Шмид В. Нарратология. Москва : Языки славянской культуры, 2003. 312 с.
6. Ваяс Q. «A New Documentary Style». In *Photography at MoMA: 1960 – Now. The Museum of Modern Art*. 2015. 238–241 p.

Н. Б. Чех. Нарративные и ненарративные формы репрезентации фотографии. – Статья.

Аннотация. В статье определены такие формы репрезентации изображений в фото сериях, как: 1) нарратив; 2) типология (описание); 3) репрезентация фотографических изображений смешанного типа. Создана классификация художественной образности фото серий. Фотография в эпоху технической воспроизводимости получила «сакральное» значение в форме серий изображений, имеющих как нарративные, так и ненарративные формы репрезентации.

Ключевые слова: фотографическая серия, фотоочерк, «документальный стиль» в фотографии, художественный нарратив.

N. Cheh. Narrative and non-narrative forms of photography representation. – Article.

Summary. The article identifies forms of representation of images in photo series such as: 1) narrative; 2) typology (description); 3) representation of photographic images of mixed type. The classification of artistic imagery of photo series is created. Photography in the era of technical reproducibility has acquired a “sacred” meaning in the form of a series of images that have both narrative and non-narrative forms of representation.

Key words: photo series, photo essay, documentary style in photography, artistic narrative.

УДК 94:299+512(510)316

В. А. Чжен
аспірант

ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України»
м. Київ, Україна

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ НОВАЦІЇ В КИТАЇ ПЕРІОДУ «РЕФОРМ ТА ВІДКРИТОСТІ»: КОНФУЦІАНСЬКИЙ СКЛАДНИК

Анотація. У статті розглянуто форми і способи застосування конфуціанських принципів у процесі реформування системи освіти КНР у період реформ та відкритості. На основі аналізу конфуціанських стандартів освіти показано, що розвиток процесів реформування сфери освіти в КНР від самого початку запровадження політичного курсу «реформ і відкритості» здійснювався, дедалі більше наближаючи освітянські реалії до стандартів класичного конфуціанства. Виявлено, що звернення до конфуціанства як історично традиційної та автентичної для китайського суспільства ціннісно-світоглядної системи принесло очевидний позитивний результат під час модернізації освітньої сфери, яка на сьогодні за кількісними показниками випередила всі країни світу. Виділено та описано етапи трансформації сфери освіти. На першому етапі освітянських реформ (1978–1985 рр.) активно

розробляються плани реформування системи освіти, а на практиці здійснюється відновлення шкільної освіти, повернення до системи іспитів у ЗВО, пропагується повага до викладачів та інтелігенції в цілому. Другий етап освітньої реформи (травень 1985 р. – 1993 р.) закладено Постановою ЦК КПК «Про реформу системи освіти», яку можна вважати першим системним, програмним документом у сфері освіти, та появою «Програми реформування і розвитку освіти», яка включала в себе перетворення освітньої системи з виключно державної на державно-громадську. Цими документами було розпочато етап активного втілення в життя раніше підготовлених стратегій. Модернізація системи освіти на цьому етапі проводилась шляхом децентралізації та демократизації (в тому числі автономізації освітніх установ), включення ринкових механізмів і залучення численних недержавних каналів фінансування, відродження практики приватних навчальних закладів, що відповідало викликам епохи. Нарешті, початок третього етапу реформування освіти, на якому її трансформація здійснюється в напрямі забезпечення підвищення якісних характеристик особистості й формування всебічно розвиненої людини, ознаменовано рішеннями XVI З'їзду КПК (2002 р.). Цей етап ще триває. Виявлено змістовний зв'язок рішень керівних органів держави в царині розвитку освіти в КНР з основоположними конфуціанськими принципами. Зроблено висновок, що головним завданням освітньої реформи є забезпечення засобами освіти консолідації китайської нації та максимальне використання інтелектуального потенціалу країни для виведення її в лідери сучасного науково-технічного знання.

Ключові слова: Китай, період реформ і відкритості, сфера освіти, конфуціанство, модернізація.

Від початку періоду «реформ і відкритості» керівництво Китаю розглядало розвиток освіти й культури як одне з найпріоритетніших державних завдань. Висунуте ним головне гасло розбудови нової моделі суспільства – «узгоджений розвиток економіки і суспільства» – з часом було конкретизоване в іншому гаслі – «людина – основа всього». Реалізація обох принципів вимагає злагодженого розвитку всіх сфер суспільного буття – економіки, політики, соціальної сфери, науки, відповідного ставлення до довкілля, а також всебічного розвитку й якісної освіти людини як запоруки досягнення всього іншого. І в цьому процесі величезну позитивну роль відіграло свідоме опертя керівництва держави на традиції, засади й принципи конфуціанства як ідеології, історично притаманної китайському суспільству, автентичної для нього.

Дослідженню освітніх процесів останньої чверті ХХ – початку ХХІ ст. присвячено роботи чималого кола науковців – фахівців з педагогіки, історії, філософії тощо. Багато фактографічного матеріалу, аналіз якого дозволяє відтворити логіку реформування сфери освіти в період реформ і відкритості, містять роботи китайських учених – Ні Вей Юнь та Чень Чжаоміна. Цікавими спостереженнями та узагальненнями щодо процесів у освітній сфері в Китаї вирізняються праці Г.Ш. Азітової, О.М. Камишної, В.О. Кіктенка, О.В. Ломанова. Велику увагу приділено особливостям забезпечення освіти етнічних меншин Китаю (роботи Л. Кайхуа, В. Мея, Дж. Постільоне, Б. Саутамана, Й. Руї, Е. Ханнума, С. Хуа-Ю, Л. Чунгпінга). А проте, попри всю значущість конфуціанської спадщини, опертя на яку дозволило Китаю ефективно й досить швидко перейти від рівня країни зі значною часткою неписьменного населення до країни з величезним науковим потенціалом, спеціальних робіт, за винятком циклу статей С.А. Просекова щодо ролі й значення конфуціанських принципів для розвитку освіти в Китаї та способу їх застосування для просування освітніх реформ, присвячено не було.

Таким чином, мета цієї роботи – виявити способи застосування конфуціанських принципів у розвитку сфери освіти в КНР у період реформ і відкритості. Така мета потребує розв'язання певних завдань: концептуалізації місця освіти в конфуціанському вченні, здійснення періодизації реформ у сфері освіти та виділення їхніх особливостей, виявлення зв'язку державницьких рішень і дій щодо розвитку освіти в КНР із засадничими конфуціанськими концептами.

У преамбулі Конституції КНР, ухваленої 1982 р., констатовано, що з моменту утворення Китайської Народної Республіки її «освіта, наука, культура <...> отримали величезний розвиток» [1]. Статтею 19 Конституції відповідальність за розвиток освіти й підняття «науково-культурного рівня народу» покладено на державу. Водночас стаття 46 Основного Закону країни наголошує, що отримання освіти є не лише правом громадян КНР, а й їхнім обов'язком, держава ж «забезпечує всебічний моральний, розумовий і фізичний розвиток молоді, підлітків і дітей» [1].

Розвиток процесів реформування сфери освіти в КНР від самого початку запровадження політичного курсу «реформ і відкритості» здійснювався, дедалі більше наближаючи освітні реалії до стандартів класичного конфуціанства. Згідно з конфуціанським вченням освіта відіграє фундаментальну роль як в еволюції суспільства, так і в розвитку особистості. Найважливішою особливістю вчення Конфуція є пріоритетність освіти як ціннісної орієнтації людини й суспільства. В основу конфуціанської педагогічної системи, як, утім, й інших сфер суспільного життя, покладено принцип моральності виховання.

Упродовж багатьох століть наявність у людини вченого ступеня вважалася в Китаї престижною, давала чимало переваг і прискорювала просування службовою драбиною. Престижність класичної освіти в суспільстві стимулювала її отримання і заохочувала до успішного складання державних іспитів на право зайняття державних посад. Традиція найвищого пієтету перед древньою писемною культурою проіснувала практично в незмінному вигляді аж до 1905 р., коли було скасовано традиційну екзаменаційну систему. Тяглість освітянських традицій Китаю впродовж віків і тисячоліть, хоч значною мірою і переривалася в період правління Мао Цзедуна, однак навіть на ідеологічному ґрунті марксизму в його маоїстському варіанті не була остаточно втрачена.

В останні роки в Китаї знову широко практикується прийом на державну службу на основі складання іспитів та періодичні іспити на предмет відповідності своїй посаді. «Таким чином, давній принцип державного управління на основі екзаменаційної системи продовжує існувати на новій основі в Китаї і в наші дні» [2, с. 24].

У період реформ, що розпочалися після приходу до влади нового керівництва наприкінці 1970 рр., було здійснено комплексну структурну реформу системи освіти. Спираючись на конфуціанські цінності і насамперед на культ знань, Китай із середини 1980 рр. розгорнув потужну пропагандистську кампанію на користь освіти і науки, суть якої зводилася до такого: без освіти й науки у Китаю немає майбутнього. Гуманітарно й гуманістично орієнтована політика майже відразу знайшла і законодавче закріплення, оформившись у партійні постанови та законодавчі ініціативи.

На першому ж етапі (згідно з періодизацією Ч. Ченя [3, с. 63] він припадає на 1978–1985 рр.) активно розробляються плани реформування системи освіти, а на практиці здійснюється відновлення шкільної освіти, повернення до системи іспитів у ЗВО, пропагується повага до викладачів та інтелігенції в цілому.

У 1985 р. у ЦК КПК відбулася нарада з питань реалізації політики реформ і відкритості у сфері освіти. За її наслідками, услід за постановами «Про реформу економічної структури» і «Про реформу наукової структури» прийнято Постанову ЦК КПК «Про реформу системи освіти» (травень 1985 р.), яку можна вважати першим системним, програмним документом у сфері освіти. З цього моменту бере свій відлік другий етап освітянської реформи, що триватиме до 1993 р. У постанові підкреслено взаємозумовленість економічного розвитку країни і системи освіти. Після появи цієї постанови трансформаційні процеси у сфері освіти отримують нормативне підкріплення. У квітні 1986 р. Законом «Про обов'язкову освіту КНР» закріплено пріоритетну роль освіти в модернізації країни. Ст. 3 Закону затверджено концепцію обов'язкової освіти, відповідно до якої держава взяла на себе обов'язок сприяти підвищенню якості освіти, всебічному моральному, розумовому й фізичному розвитку дітей і юнацтва, закласти основу для вдосконалення моральних якостей нації, а ст. 6 закріплювала обов'язковість 9-річної освіти для кожного громадянина. Фінансування такої освіти держава повністю брала на себе [4]. У наступні роки кількість школярів у Китаї почала стрімко зростати, і на 1999 р. навчанням у молодшій школі було охоплено вже 99,1% від загальної чисельності дітей відповідного віку, а відсоток школярів неповної середньої школи сягнув 88,6% [5].

Після того як XIV З'їзд КПК (1992 р.) визначився концептуально щодо того, що метою реформи економічної структури КНР є будівництво саме ринкової економіки, хоч і соціалістичної, для якої потрібна конкурентоспроможність країни на світових ринках, реформування освіти набуло конкретних рис. Із цього моменту починається новий етап розвитку системи освіти в КНР, на якому система освіти реально трансформується відповідно до потреб ринкової економіки. Уже наступного року (1993 р.) прийнято Закон «Про вчителя КНР», яким нормативно підвищено роль і статус шкільного вчителя: запроваджено складання іспитів та отримання сертифіката (посвідчення) вчителя, який лише й надає право на зайняття викладацької посади, систему пільг і правового захисту вчителів, водночас детально регламентовано систему покарань вчителів, позбавлення їх права займатися викладацькою діяльністю за професійні, корупційні та морально-етичні порушення [6]. Цього ж року затверджено «Програму реформування і розвитку освіти», яка включала в себе перетворення освітньої системи з виключно державної на державно-громадську. Згідно з Програмою відповідальність за створення навчальних закладів брала на себе держава в особі уряду разом із підприємствами, відомствами, громадськими організаціями та приватними особами [7, с. 246–257]. Беручи до уваги значну чисельність населення Китайської Народної Республіки, а також ступінь розвитку національної економіки, влада відмовилася від державних гарантій і фінансування забезпечення безкоштовної вищої освіти всім громадянам [8]. Для допомоги в отриманні вищої освіти «студентам з фінансовими труднощами в сім'ї» було передбачено створення системи

кредитування, встановлення стипендій з боку держави, підприємств, установ, соціальних організацій та шкіл, винагород для студентів за особливі досягнення, запровадження системи виявлення та відбору обдарованих дітей та юнацтва [9]. У 1995 р. був прийнятий «Закон КНР про освіту», яким законодавчо забезпечувався проголошений курс на реалізацію стратегії «Наука й освіта ведуть до розквіту держави».

XV З'їзд КПП (1997 р.) вчергове підтвердив пріоритетність розвитку освіти, а у серпні 1998 р. на четвертому засіданні постійної комісії Дев'ятого національного народного конгресу ухвалено «Закон про вищу освіту КНР» (набув чинності з 1 січня 1999 року). Прикметно, що ст. 9, яка закріплювала право громадян на вищу освіту, водночас і гарантувала певні обов'язки держави: «Держава вживає заходів, щоб допомогти студентам меншин та студентам, які мають фінансові труднощі, здобути вищу освіту» [10]. Законом також впроваджено наукові ступені та визначено кваліфікаційні якості бакалаврів, магістрів і докторантів, а також термін навчання для отримання кожного зі ступенів після відповідного складання іспитів. Ст. 54 Закону встановлено обов'язковість плати за здобуття вищої освіти. Водночас визначено і право студентів, які мають фінансові труднощі, на подання заявки на субсидії чи пільги за навчання [10].

З 1998 р. здійснюється програма відновлення знань, якою передбачено реорганізацію ЗВО, активне залучення до викладання в них видатних зарубіжних учених. На основі конкурсного відбору уряд виділив гранти для наукової роботи 10 тисячам найкращих викладачів вищих навчальних закладів, на 3–5 років установлювалися щорічні стипендії в сумі 12 тис. дол. (крім зарплати) для молодих і середнього віку китайських учених, за видатні досягнення в області науки присуджувалися премії в розмірі 120 тис. дол. Для підтримки молодих і талановитих викладачів у коледжах та університетах та для наукових досліджень створено спеціальний державний фонд премій. Заплановано також було створення «200 навчальних баз для базових талантів у галузі вільних мистецтв та наук, 100 навчальних баз для основних курсів з різних предметів» [11]. Документом проголошено й зміну державної фінансової стратегії щодо освіти: «Ми повинні змінити концепцію інвестицій в освіту як споживчих інвестицій. Ми повинні реально розглянути розвиток освіти як інфраструктуру, а інвестиції в освіту – як основні інвестиції» [11]. Витрати на освіту зростають із року в рік і натеper сягають величезних розмірів – понад 4% від ВВП.

Наступним документом стратегічного значення, спрямованим на досягнення цієї мети, стала «Постанова ЦК КПК і Держради КНР щодо поглиблення реформи освіти і всебічного просування освіти, спрямованого на підвищення якісних характеристик учнів» (липень 1999 р.). Документ називає реформу освіти інструментом підвищення якостей нації, а «виховання творчості, практичних навичок – ключовою ланкою в процесі формування всебічно розвиненої особистості» [3, с. 65].

Таким чином, якщо судити за офіційними документами, у 1990-ті рр. намітився перехід до такої освітньої парадигми, в якій увагу акцентовано на посиленні в освітньому процесі моральної компоненти і підйомі загальнокультурного рівня особистості. У 2000-ті рр. така тенденція починає посилюватися.

Як уже було зазначено, впродовж усієї історії Китаю величезне значення надавалося морально-етичному складнику освіти й виховання. Конфуціанство формує чітке уявлення про те, що володіння морально-етичними чеснотами визначає не лише всі сторони життя суспільства, а й забезпечує можливість його позитивного історичного розвитку. І це засадниче конфуціанське уявлення було плідно використано керівництвом держави для провадження освітніх реформ, у тому числі тих, що належать до сфери турботи про виховання народу. У 2001 р. було розроблено «Концепцію побудови громадянської моралі в нову еру», в якій визначається напрям роботи компартії в області зміцнення орієнтирів у суспільстві. У Програмі велику увагу приділено освіті та підкреслено велике значення «інтеграції традиційних чеснот китайської нації з новими моральними концепціями, що втілюють вимоги часів» [12]. У документі прямо вказано на необхідність заохочення підпорядкування індивідуальних інтересів колективним інтересам: «ми повинні успадковувати традиційні чесноти, сформовані в китайській нації протягом тисячоліть, здійснювати прекрасну традиційну етику, сформовану провідними людьми нашої партії в тривалій революційній боротьбі та будівельних практиках...» [12].

XVI З'їзд КПК (2002 р.), на якому офіційно було проголошено за мету побудову в країні до 2020 р. «сяо кан» – суспільства малого добробуту», провідним шляхом досягнення цього також назвав: удосконалення системи освіти; підвищення освітнього рівня населення, забезпечення повної середньої освіти для всього населення країни, а головне – підвищення якісних характеристик особистості, формування всебічно розвиненої людини, здатної вчитися все життя.

У червні 2006 р. ухвалено нову редакцію «Закону про обов'язкову освіту», яким запроваджено відповідальність місцевих влад усіх рівнів (і персональну адміністративну й кримінальну відповідальність їхніх керівників та відповідальних осіб) за розвиток освіти у сфері їхнього підпорядкування, належні

інвестиції в освіту та суворе дотримання норм цього закону [13, с. 38]. В основу документу було покладено конфуціанську концепцію «людина – корінь усього», відповідно, виховання такої людини перетворювалося на найголовніше державне завдання. У цьому зв'язку заслуговує на особливу увагу ч. 2 ст. 29 Закону, якою забезпечено захист честі й гідності учнів: «Викладачі повинні поважати особистість учнів, не піддавати дискримінації студентів, не застосовувати тілесні покарання, замасковані тілесні покарання чи інші діяння, що шкодять гідності учнів, та не повинні зачіпати законні права та інтереси учнів» [14].

Проведений у листопаді 2012 р. XVIII з'їзд КПК підтвердив курс, за якого освіта є наріжним каменем національного піднесення і соціального прогресу. «Китайці, – висновок С.А. Просеков, – слідує заповідям Конфуція: «Вчитися і застосовувати на практиці вивчене». Багато вчених вважають, що розквіт освіти й науки, що наступив із часів початку реформ у Китаї, – це заслуга передусім конфуціанської культури» [2, с. 27].

Цілеспрямована й наполеглива політика реформування освітньої сфери, перетворення її на якісну й сучасну, поєднувана з відродженням конфуціанської системи цінностей і успішно здійснювана саме завдяки такому поєднанню, на кінець першого десятиліття нового століття дала відчутний результат – освітня система Китаю випередила за кількісними показниками всі країни світу [15, с. 4].

Сьогодні система освіти в КНР, як вищої (через державне імперативне регулювання всіх її ланок – правил вступу, навчального процесу, програм тощо), так і шкільної, спрямована на формування загальнонаціональної ідентичності й засвоєння національної системи цінностей, якою є цінності конфуціанські.

Отже, в період «реформ і відкритості» в КНР було здійснено комплексну структурну реформу системи освіти. Спираючись на конфуціанські цінності, й передусім на культ знань, Китай із середини 1980-тих рр. розгорнув потужну й плідну пропагандистську кампанію на користь освіти і науки. Однією з найважливіших цілей освітньої реформи є формування й консолідація китайської нації на засадах автентичної та історично притаманної Китаю системи цінностей – конфуціанської. Цілеспрямовані політика реформування освітньої сфери на основі відродження конфуціанської системи цінностей дала відчутний результат – натеper освітня система Китаю випередила за кількісними показниками всі країни світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. 中华人民共和国宪法 (Конституція КНР). GOV.CN: офіційний сайт Центрального Народного уряду. URL: https://www.spp.gov.cn/spp/xf/201801/t20180131_363386.shtml
2. Просеков С. А. Социально-философский анализ современных реформ Китая. *Гуманитарные науки*. 2011. № 3. С. 24–40.
3. Чэнь Чжаоми. Реформирование системы образования в Китае. *Гуманитарный вектор*. 2010. № 1. С. 61–69.
4. 中华人民共和国义务教育法 (Закон КНР про обов'язкову освіту). GOV.CN: офіційний сайт Центрального Народного уряду. URL: http://www.gov.cn/flfg/2006-06/30/content_323302.htm
5. Образование в Китайской Народной Республике. *RUSSIAN.PEOPLE.COM.CN: газета «Жэньминь Жибао»*. URL: <http://russian.people.com.cn/other/jiaoyu.html>
6. 教師法 (Закон «Про вчителя КНР»). Закони та регулятивні акти Республіки Китай. URL: <https://law.moj.gov.tw/LawClass/LawAll.aspx?PCode=N0020040>
7. Ні Вей Юнь. Соціальні особливості підвищення якості освіти в КНР. Соціальні технології, актуальні проблеми теорії та практики. *Міжнародний міжвузівський збірник наукових праць*. Київ – Москва – Одеса – Запоріжжя, 2006. Випуск 29. С. 246–257.
8. Азитова Г.Ш. Особенности системы образования в Китае. *Электронный научный журнал Современные проблемы науки и образования*. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=26953>
9. 中国教育改革和发展纲要 (Концепція реформи та розвитку Китаю в галузі освіти). OLD.MOE.GOV.CN: офіційний сайт Міністерства освіти КНР. URL: http://old.moe.gov.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_177/200407/2484.html
10. 中华人民共和国高等教育法 Закон про вищу освіту КНР. GOV.CN: офіційний сайт Центрального Народного уряду. URL: http://www.npc.gov.cn/wxzl/wxzl/2000-12/05/content_4712.htm
11. 面向21世纪教育振兴行动计划 (План дій щодо сприяння освіті на 21 століття). OLD.MOE.GOV.CN: офіційний сайт Міністерства освіти КНР. URL: http://old.moe.gov.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_177/200407/2487.html
12. 新时代公民道德建设实施纲要 (Концепція побудови громадянської моралі в нову еру). GOV.CN: офіційний сайт Центрального Народного уряду. URL: http://www.gov.cn/zhengce/2019-10/27/content_5445556.htm
13. Россия – Китай: Образовательные реформы на рубеже XX – XXI вв.: сравнительный анализ / отв. ред. Н.В. Боровская, В.П. Борисенков, Чжу Сяомань. Москва, 2007. 592 с.
14. 中华人民共和国主席令 (Указ Президента КНР). GOV.CN: офіційний сайт Центрального Народного уряду. URL: http://www.gov.cn/flfg/2006-06/30/content_323302.htm
15. Postiglione G. Education Impact Study: The Global Recession and the Capacity of Colleges and Universities to Serve Vulnerable Populations in Asia. Tokyo : Asian Development Bank Institute, 2010. 24 p.

В. А. Чжэн. Культурно-образовательные новации в Китае периода «реформ и открытости»: конфуцианская составляющая. – Статья.

Аннотация. В статье рассмотрены формы и способы применения конфуцианских принципов в процессе реформирования системы образования КНР в период реформ и открытости. На основе анализа конфуцианских стандартов образования показано, что развитие процессов реформирования сферы образования в КНР с самого начала введения политического курса «реформ и открытости» осуществлялось, все больше приближая образовательные реалии к стандартам классического конфуцианства. Выявлено, что обращение к конфуцианству как исторически традиционной и аутентичной для китайского общества ценностно-мировоззренческой системы принесло очевидный положительный результат при модернизации образовательной сферы, которая сегодня по количественным показателям опередила все страны мира. Выделены и описаны этапы трансформации сферы образования. На первом этапе образовательных реформ (1978–1985) активно разрабатываются планы реформирования системы образования, а на практике осуществляются восстановление школьного образования, возвращение к системе экзаменов в вузах, пропагандируется уважение к преподавателям и интеллигенции в целом. Второй этап образовательной реформы (май 1985 – 1993 г.) заложен Постановлением ЦК КПК «О реформе системы образования», которое можно считать первым системным, программным документом в сфере образования, и появлением «Программы реформирования и развития образования», которая предполагала превращение образовательной системы из исключительно государственной в государственно-общественную. Этими документами было положено начало этапу активного воплощения в жизнь ранее подготовленных стратегий. Модернизация системы образования на этом этапе проводилась путем децентрализации и демократизации (в том числе автономизации образовательных учреждений), включения рыночных механизмов и привлечения многочисленных негосударственных каналов финансирования, возрождения практики частных учебных заведений, что соответствовало вызовам эпохи. Наконец, начало третьего этапа реформирования образования, на котором его трансформация осуществляется в направлении обеспечения повышения качественных характеристик личности, формирования всесторонне развитого человека, ознаменовано решениями XVI Съезда КПК (2002 г.). Этот этап продолжается. Выявлена содержательная связь решений руководящих органов государства в области развития образования в КНР с основополагающими конфуцианскими принципами. Сделан вывод, что главной задачей образовательной реформы является обеспечение средствами образования консолидации китайской нации и максимальное использование интеллектуального потенциала страны для вывода ее в лидеры современного научно-технического знания.

Ключевые слова: Китай, период реформ и открытости, сфера образования, конфуцианство, модернизация.

V. Chzhen. Cultural and educational innovations in China in the period of «reforms and openness»: the Confucian component. – Article.

Summary. The article discusses the forms and methods of applying Confucian principles in the process of reforming the education system of the PRC during the period of reforms and openness. Basing on the analysis of Confucian educational standards, it has been shown that the development of educational reform processes was carried out in the PRC from the very beginning of the introduction of a policy course on «reform and openness», bringing the educational realia closer to the standards of classical Confucianism. It is revealed that the appeal to Confucianism as a historically traditional and authentic value-worldview system for Chinese society produced a clear positive result in the process of modernization of the educational sphere, which has outstripped all countries of the world in quantitative terms nowadays. The stages of the transformation of the sphere of education are highlighted and described. In the first phase of educational reforms (1978 - 1985), the plans for reforming the education system are actively developed, and in practice, the school education is restored, the exam system is returned to the HEI, and respect for teachers and the intellectuals as a whole is promoted. The second stage of the educational reform (May 1985 –1993) was laid down by the Resolution of the CPC Central Committee «On Education System Reform», which can be considered the first systematic, program document in the field of education, and the appearance of the «Education Reform and Development Program», which included the transformation of the educational system from an exclusively state to a state-public one. These documents began the stage of active implementation of previously prepared strategies. The modernization of the education system at this stage was carried out by means of decentralization and democratization (including the autonomization of educational institutions), the inclusion of market mechanisms and the involvement of numerous non-governmental funding channels, the revival of the practice of private educational institutions, which responded to the challenges of the era. Finally, the beginning of the third stage of education reform, during which the transformation is carried out in the direction of improving the quality characteristics of the individual, the formation of a comprehensively developed person was marked by the decisions of the XVI CCP Congress (2002). This stage is still going on. The substantial connection of the decisions of the governing bodies of the state in the field of educational development in the PRC with the fundamental Confucian principles has been revealed. The conclusion is made that the main task of the educational reform is consolidation of the Chinese nation and maximum usage of the country's intellectual potential in order to make it the leader of the modern scientific and technical knowledge, which can be achieved with the help of educational means.

Key words: China, period of reforms and openness, education, Confucianism, modernization.